

PERSONĪBAS ATTĪSTĪBA, IZGLĪTĪBA UN KOMPETENCE KĀ KREATIVITĀTES PAMATELEMENTI

Personality Development, Education and Competence as Basic Elements of Creativity

Artūrs Gaveika

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Latvia

Abstract. *The task of modern technologies is not only to reproduce the obtained information, but also to motivate students to new knowledge, competence and creativity in a wider spectrum of a professional sphere. In this article the connection between education, development and competence in creation of a creative individual has been researched. The author comes to the main conclusion that the creative individual is based on the education and personal development throughout their lives through educational competence of teachers, creating individual and professional competences of a modern person as a base for creative personality.*

Keywords: *creativity, innovation, personality, competence, education.*

Ievads

Introduction

Cilvēces progress 21. gadsimtā radījis izaicinājumus meklēt jaunas un radošas pieejas un inovācijas iespējas, lai sekmīgi reaģētu uz globalizācijas radītajiem uzdevumiem, kas arī nosaka raksta aktualitāti. Mūsdienu izglītības tehnoloģiju uzdevums ir ne tikai reproducēt iegūto informāciju, bet gan motivēt studentus uz personības attīstību un jaunām zināšanām, kompetenci un kreativitāti plašākā profesionālās nozares lokā. Darba mērķis ir izpētīt izglītības un kompetenču nozīmi radoša indivīda kā attīstības subjekta veidošanā, pedagoga un indivīda kompetenču saturu kreativitātes kontekstā. Darbā izmantota zinātniskā literatūra, autora teorētiskās atziņas, kas gūtas studiju procesā, piedaloties konferencēs un praktiskā pieredze. Rakstā pielietotas tādas metodes, kā zinātniskās literatūras analīze, loģiski - konstruktīvā, salīdzinošā, analīzes un sintēzes zinātniskās metodes. Raksta autors nonāk pie galvenā secinājuma, ka kreatīva indivīda pamatā ir izglītība un personības attīstība visas dzīves garumā caur izglītības nesēju pedagoga kompetenci, veidojot katra mūsdienu cilvēka individuālās un profesionālās kompetences kā radošas personības pamatu.

Personības attīstības aspekts ***The aspect of personality development***

Attīstības vispārīgas īpatnības atsevišķās realitātes sfērās nosaka sistēmu pašregulācijas līmenis. Tas izpaužas neorganisko, organisko un sociālo sistēmu attīstībā. Noteiktas īpatnības piemīt arī personības attīstībai.

Personības attīstība veido dzīves jēgu. Tas izpaužas darba, pašaktualizācijas un jaunrades vienībā cilvēka darbībā. Personība ir sistēma ar vairākām apakšsistēmām, ko veido dažādas darbības sfēras – profesionālā, sociālā, garīgā un citas. Šķiet, ka par integrācijas pamata kritēriju var uzskatīt cilvēka darbības formu pilnveidi (Никифоров, 2008, 104–105).

Personību veido viņa darbība jaunradē. Tieši tāpēc filoģenēzes (vēsturiskās attīstības) aspektā zemkopība ir augstāka par vienkāršu vākšanu, bet lopkopība - augstāka par medībām. Nav izslēgts, ka tieši tāpēc noziedzība visos laikos bija sociāli nosodāma parādība, jo šī ne pārāk sarežģītā darbības forma objektīvi un neizbēgami ved personības degradācijā (Vedins, 2003).

Personības garīgo vajadzību vidū īpaši izceļama ir vajadzība pēc pašattīstības, kas nosaka tās vai citas personības pašrealizācijas dinamiskās īpatnības. Iespējams, ka ne tikai psihiskās attīstības temps, bet arī ilgums katram no mums ir dabas dots, un šis dabīgais attīstības resurss daudziem cilvēkiem izsīkst ilgi pirms tam, kad rimusi vajadzība pēc fiziskās eksistences. Visbeidzot - ja dabiskā determinācija šajā ziņā tomēr nav absolūta, uz bērna agru attīstību ievirzīto pedagoģisko principu vietā jāstājas nostādņēm, kas orientētas uz pastāvīgu un nekad nerimstošu attīstību.

Neapmierinātība pašam ar sevi ir svarīgākais gribas akta nosacījums, tātad neatņemams personības un sabiedrības progresa priekšnoteikums. Angļu filozofs Džons Loks (1632–1704) šim fenomenam ierādīja darbības motivācijas lomu – vēlmes izraisīts nemiers nosaka gribu. Šajā saistībā viņš savā galvenajā filozofiskajā darbā „Eseja par cilvēka sapratni” rakstīja: „Iestāstiet cilvēkam, cik vien vēlaties, ka dzīves lieliskās ērtības ir labākas par nožēlojamo nabadzību, taču tikmēr, kamēr tas būs apmierināts ar šo nabadzību un neizjutīs tās dēļ nemieru, viņu it nekas neuztrauks, viņa griba nekad nepievērsīsies it nekādai darbībai, kas viņu varētu izvest no nabadzības” (Loks, 1985, 96-97).

Darba mīlestība un vienlaikus pastāvīga neapmierinātība ar padarīto ietveramas formulā – lai būtu īsti apmierināts ar sevi, jābūt pastāvīgi neapmierinātam ar sevi. Laikposms, kurā profesionālās zināšanas samazinās uz pusi, speciālistam nemācoties, pašlaik caurmērā ir pieci gadi. Ar speciālu testu palīdzību amerikāņu psihologi atvasinājuši īpašu motivācijas sindromu – „vajadzību pēc sasnieguma”. Šo vajadzību ieaudzina no mazotnes. Amerikāņu bērnam māca, ka viņam visi jāapsteidz, japāņu bērnam – ka viņš nedrīkst no citiem atpalikt. Pašlaik dzīves panākumu ideja diezin vai var tikt apšaubīta pat

mūsmājās. Atpalikt no laika – tas nozīmē zaudēt sevi laika ritumā, palikt it kā ārpus sava laika. Lai gūtu panākumus dzīvē, visai svarīgi ir uzturēt strauju dzīves tempu. Tas, protams, ir formāls nosacījums, bet tomēr tas ir nepieciešams nosacījums, kas izriet no ikvienas pašorganizēšanās sistēmas dzīvotspējas vispārīgajām premisām, proti – tai jāattīstās pietiekami straujā tempā (Vedins, 1999).

Nevienu īstu problēmu nevar atrisināt tajā pašā domāšanas līmenī, kas bija agrāk, šo problēmu radot. Jāiemācās domāt jaunā veidā. Individuālā līmenī tas notiek, kad cilvēki „iestieg” dzīvē, kas parasti ir ierobežotas domāšanas rezultāts: viņi problēmas novērtē, balstoties uz pieņēmumiem, kuri ir novecojuši. Viņi vēlas pielietot risinājumus, kuri ir bijuši efektīvi pagātnē, atsakoties atzīt, ka, lai kāds arī būtu cēlonis, šīs metodes vairs nedarbojas (Vorens, 2009).

Kreativitāte personības attīstībā *The creativity in personality development*

Dzīve nepārtraukti iesaista problēmu risināšanā. Kreativitāte ir atslēga risinājumam, kā no viena risinājuma nonākt līdz nākošajam, ja tas netika darīts iepriekš (Vorens, 2009). Tas ir jaunu ideju ģenerēšanas akts. Pretēji populārajam uzskatam, kreativitāte nav nekas mistisks. Nav nekādas slepenās receptes. Tās pamatprincips ir divu vai vairāku zināmu ideju kombinācija jaunā veidā, tādējādi radot jaunu, citu ideju. Tam ir nepieciešamas iemaņas, bet šīs iemaņas ir iespējams attīstīt un iemācīties tās pielietot caur izglītību un attiecīga līmeņa kompetenču iegūšanu. Izplatītais uzskats, ka jebkurš cilvēks jebkurā vecumā ir kreatīvs neatkarīgi no kompetencēm un izglītības, bet balstoties tikai uz kaut kādiem dabas vai rakstura dotumiem, ir primitīvs. Cilvēkam vienmēr ir noteiktā līmenī attīstīta zināšanu, rakstura īpašību un motivācijas bagāža, kuru pie noteiktiem apstākļiem viņš var izmantot jaunrades procesā, un šajā jaunrades procesā būtu jāievēro sekojošais:

- problēma jādefinē skaidri un precīzi;
- jāuzstāda konkrēts mērķis, kas ir jāasniedz problēmas risinājumā;
- nepieciešams ģenerēt pēc iespējas vairāk ideju, kur savu efektivitāti ir pierādījusi „prāta vētras” metode;
- no iegūto ideju klāsta jāizmanto viena vai vairākas idejas, iespējams, visdažādākajās kombinācijās, kuras var novest pie kreatīva risinājuma;
- jānosaka rīcības stratēģija un iespējamais plāns, paredzot tā elastīgu izmaiņšanu rīcības procesā (Vorens, 2008).

Pieauguša cilvēka kreativitāti uzskata par apzināti virzītu domu procesu, kurā indivīdi attīstās sociālā kontekstā, lai radītu mākslas darbus, izgudrojumus, nonāktu pie zinātniskiem secinājumiem u.c. (Rumpīte, 2000).

Kreatīvas domāšanas pamatā ir vairākas pārbaudītas metodes:

- „prāta vētras metode, kas bieži tiek dēvēta par „grupas domāšanu darbībā”;
- nepamatota un nepārdomāta kritika nogalina radošu domāšanu;
- daudzas idejas, kuras sākumā šķiet muļķīgas var novest pie prātīga un inovatīva risinājuma;
- visas idejas ir jāfiksē un jāizmanto tālākā radošas domāšanas procesā;
- kopējais vairāku cilvēku radošas domāšanas rezultāts vienmēr būs augstāks nekā individuālais (Hellers, 2000).

Cilvēka radošais potenciāls izpaužas dažādās darbības sfērās. Dažādu spēju kreativitāte galvenokārt tiek novērtēta pēc sekojošiem kritērijiem:

- spējas integrēti saskatīt problēmas jaunā veidā un atbrīvoties no tradicionālās domāšanas saiknēm;
- analītiska spēja saprast, kuru no idejām ir vērts īstenot;
- spēja pārliecināt citus par savu ideju pareizumu un vērtīgumu.

Šajos kritērijos būtībā ir ietverta katra cilvēka personīgā potenciāla attīstība, izešana aiz jau sasniegtā robežas. Tā ir radoša pašrealizācija, cilvēka radoša adaptācija jaunā vidē, jaunos apstākļos, jaunos veidos un ar jauniem līdzekļiem (Vorens, 2008).

Kreativitāte rodas ilgas mācīšanās, domāšanas un gatavošanās rezultātā. Kreatīvo ideju attīstību ietekmē indivīda kompetence, motivācija, emocijas un vide. Indivīdam var būt visi iekšējie resursi, lai domātu kreatīvi, bet bez vides atbalsta šī kreativitāte var arī neizpausties. Vide ir objektu un/vai indivīdu, kā arī to savstarpējo mijattiecību kopums. Ir īpaši jāizceļ izglītības, sociālās, mākslas, kultūras, bilingvālās, etnogrāfiskās u.c. vides ietekme. Turpmāk autors akcentē tieši izglītības lomu kreatīvas personības veidošanā (Kyk, 2008).

Latvijas pētniece Bebre ir pētījusi kreativitātes vides aspektu un apkopojusi vairākas faktoru grupas, kas ietver nosacījumus radošas personības attīstībai, kur kā svarīgākie kreativitāti noteicošie faktori ir pedagogu atbalsts (Bebre, 2012).

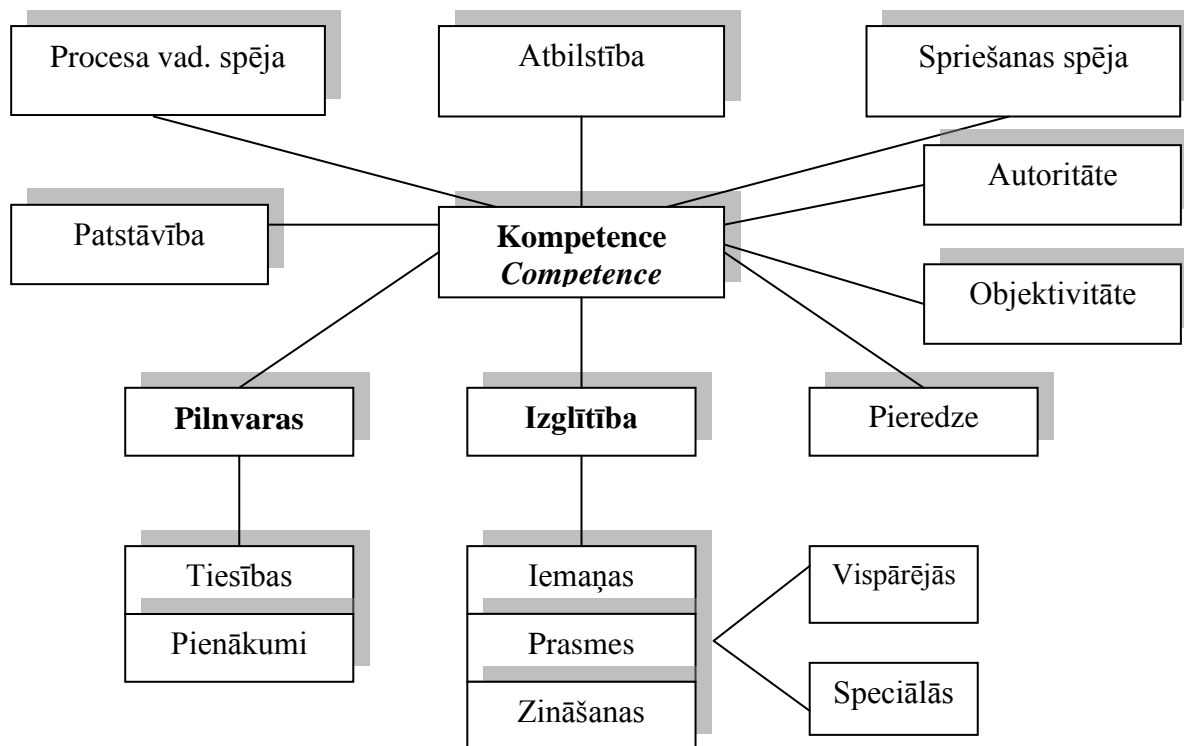
Izglītība un kompetence *Education and competence*

LR Satversmes 112. pants nosaka „Ikvienam ir tiesības uz izglītību” (Satversme, 1922). Izglītības iegūšana notiek saskaņā ar vispārējo Eiropas Savienības un Latvijas Republikas izglītības normatīvo regulējumu – LR Satversmi, Boloņas deklarāciju un Eiropas Savienības normatīvo regulējumu (Boloņas deklarācija, 1999) citiem LR izglītību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem (Izglītības likums, 1998; Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.–2013. gadam, 2006), tā arī ar speciālo normatīvo regulējumu, kas paredz noteiktu kompetenču iegūšanu konkrētās nozarēs.

Ņemot vērā to, ka kompetences jēdziens ir ietverts daudzos normatīvajos aktos, un tas ir tieši saistīts ar mūsdienu cilvēka profesionalitāti un atbilstību augstām prasībām ne tikai savas valsts, bet arī visas pasaules mērogā, nepieciešama šī jēdziena dziļāka izpratne.

Izpētot vairākus zinātniskās literatūras avotus, autors konstatēja, ka pastāv maldīgs uzskats par to, ka kompetence ir tikai ar normatīvajiem aktiem kādai personai noteikto pienākumu un tiesību kopums konkrētā darbības nozarē. Piemēram Latvijas Republikā robežsargiem tiesības un pienākumi ir noteikti kā nacionālajā normatīvajā regulējumā - Robežsardzes likumā, Imigrācijas likumā, daudzajos Ministru Kabineta noteikumos un amatu aprakstos, tā arī Eiropas Savienības normatīvajā regulējumā – Šengenas Konvencijā, Šengenas robežu kodeksā, attiecīgās regulās un citur. Nav šaubu, ka tāda persona nebūs spējīga pilnvērtīgi pildīt tai uzdotos uzdevumus, ja tai nebūs attiecīgas izglītības, pieredzes, autoritātes, uzticēšanās un pilnvarojuma no vadītāju puses, pietiekoša morāles un profesionālās ētikas līmeņa.

No teiktā jāsecina, ka kompetences galvenā un neatņemamā sastāvdaļa tomēr ir izglītība - sistematizētu zināšanu un prasmju apguves un attieksmju veidošanas process un tā rezultāts. Izglītības process ietver mācību un audzināšanas darbību. Izglītības rezultāts ir personas zināšanu, prasmju un attieksmju kopums (Izglītības likums, 1998), (sk. 1. attēls. Profesionālās kompetences struktūra).

1.att. Profesionālās kompetences struktūra
Fig. 1 The Structure of professional competence

Boloņas deklarācija pamattēzēs noteica, ka Eiropas būvei nepieciešams piešķirt pilnīgāku un tālāksniedzošu saturu, it īpaši balstoties uz Eiropas intelektuālajām, kultūras, sociālajām un tehniskajām dimensijām un stiprinot tās. Zināšanu Eiropa tagad ir plaši atzīta par neaizstājamu augsmes faktoru un par nepieciešamu sastāvdaļu Eiropas pilsonības konsolidācijā un bagātināšanā, tā spēj, vienlaikus ar apziņu par kopīgajām vērtībām un piederību kopējai sabiedriskai un kultūras telpai, sniegt pilsoņiem tās zināšanas, kas nepieciešamas, stājoties pretī jaunā gadu tūkstoša pārbaudījumiem. Pašas izglītības nozīme un sadarbības izglītībā nozīme stabila, miermīlīgu un demokrātisku sabiedrību nostiprināšanā pēdējā laikā ir atzīta par Eiropas Savienības stūrakmeni (Boloņas deklarācija, 1999).

Latvijas Republikas „Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.–2013. gadam”, kas tapa drīzi pēc Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai, noteica – izglītība mūsdienu Eiropā tiek skatīta saistībā ar sabiedrības daudzveidību, cilvēku ekonomiskajām un sociālajām tiesībām, cilvēktiesībām, vienlīdzību un dzimumu līdztiesību.

Arī izglītības procesi vairs netiek uztverti viennozīmīgi. Izglītība mūsdienās nav tikai mācīšana un mācīšanās, bet ietver arī mūžizglītību, mobilitāti, integrāciju, tālākizglītību, jaunradi, pašvērtēšanu un citas jomas. Veidojot demokrātisku izglītības telpu mūsdienu Eiropā, ir nepieciešama sabiedrības atbildība, sociālā kohēzija, spēja mainīties un pilnveidoties. Pašreiz situācija Latvijas un kopējā Eiropas Savienības darba tirgū izvirza prasību pēc mācīšanās un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas mūža garumā, ko arvien vairāk atbalsta gan valsts, gan darba devēji. Mūžizglītība tiek uzskatīta par Eiropas Savienības valstu politikas stūrakmeni cilvēkresursu attīstības jomā. Informācijas sabiedrībā cilvēku zināšanām un prasmēm ir izšķiroša nozīme augsta labklājības līmeņa sasniegšanai. Mūžizglītība ir izglītība cilvēka mūža garumā. Tā balstās uz iekšēju vajadzību vai ārēju faktoru izraisītu nepieciešamību iegūt un arvien papildināt savas zināšanas un prasmes un būt radošam.

Mūsdienu straujo zinātnes un tehnikas sasniegumu un augstas tehnoloģijas laikmetā formālajā izglītībā iegūtās zināšanas un prasmes noveco arvien ātrāk. Mūžizglītība ar īpaši organizētu gan formālo, gan neformālo tālākizglītības sistēmu sekmē pilnvērtīgu personas attīstību, ļauj cilvēkam veiksmīgāk pielāgoties jaunajām laikmeta un sociālajām pārmaiņām un, nemitīgi paaugstinot savu kvalifikāciju vai pat pārkvalificējoties, nezaudēt darbu (Никифоров, 2008, 104–105).

Arī Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020. gadam paredz, ka globalizācijas, informācijas tehnoloģiju attīstības un vērtību plurālisma apstākļos nepieciešamas kompetences, lai orientētos mūsdienu pasaulē, ko raksturo nemitīgas pārmaiņas. Kompetences, kas ir zināšanu, prasmju un attieksmju

kopums, ir nepieciešamas, lai indivīds varētu pielāgoties mainīgajai pasaulei un izdarīt savas izvēles, vienlaikus ievērojot kopīgas sabiedrības vērtības. Lai veicinātu indivīda izpratības/pratības veidošanos, kas ietver spēju patstāvīgi rīkoties ārpus mācību priekšmeta robežām, risinot problēmas dažādās dzīves situācijās un kontekstos, ir nepieciešama kompetenču pieejā mācību satura, t.sk. mācību metodisko līdzekļu, izstrāde un ieviešana mācību procesā. Mācību satura un metožu pilnveide jo īpaši svarīga ir pamatizglītības beigu posmā un vidējās izglītības pakāpē, lai veicinātu prasmju lietojumu un darba tirgum nepieciešamo prasmju apguvi (Par Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020. gadam apstiprināšanu, 2014).

Mūsdienās cilvēki izglītībai un sevis pilnveidei velta aizvien vairāk laika – teica bijusī izglītības un zinātnes ministre Tatjana Kože, 2009. gada 26. oktobrī, atklājot konferenci „Radoša domāšana un izglītība”, kuras ietvaros notika Eiropas radošuma vēstnieka dr. Edvarda de Bono meistarklase „Radošums kā risinājums mūsdienu izaicinājumiem”. Mēs dzīvojam ļoti dinamiskā laikmetā, un jo īpaši tādēļ mums jāvelta vairāk laika radošai domāšanai. Latvijai, kas gluži, kā lielākā daļa pasaules attīstās zināšanu sabiedrības virzienā, svarīgākais šādas sabiedrības un tās labklājības pamats ir cilvēks (Kože, 2009).

Šāda radoša cilvēka veidošanā kompetentam pedagogam ir izšķiroša loma. Pedagoga (skolotāja) kompetence izpaužas viņa spējās un zināšanās par to, kā veicināt jaunā cilvēka gatavību mūsdienu dinamiskajai dzīvei, un prasmes pakļaut šim mērķim atbilstošu mācību saturu, īpaši organizētu mācību vidi, iespējamo mācību metožu un paņēmieni dažādību, savas personības piemēru un autoritāti.

Pedagoga individuālās īpašības no kreativitātes viedokļa var sargrupēt sekojoši (Артюшкин, 2008, 564-566):

- 1) pedagogs – teorētiķis, kurš lekciju un semināru vadīšanai izmanto lielu mācību materiālu daudzumu attīstot apmācāmajos zinātkāri un profesionālo līmeni;
- 2) pedagogs – pētnieks, kurš praktiski iesaistīts pasniedzamajā sfērā un izmanto plašu praktisko piemēru un ilustrāciju bāzi;
- 3) pedagogs – radītājs, kuram piemīt plašs redzesloks ne tikai pasniedzamajā nozarē, bet arī spilgta individualitāte, harizmātiskums un savdabīga pasaules uztvere.

Prakse liecina, ka studenti gribētu mācīties pie trešās grupas pedagoģiem. Radoši pedagogi spēj stimulēt kreatīvu uzvedību studentos, nosakot inovatīvas mācību materiāla apguves metodes un formas. Augstskolu auditoriju rāmji ir par šauru mūsdienu studentam. Nodarbību vadīšana ārpus auditorijām (iepazīšanās un prakse iespējamajās darba vietās, specializēto objektu apmeklējums, piedalīšanās profesionāla rakstura un profesionālās orientācijas pasākumos) parādīja ne tikai paaugstinātu interesi par jaunām apmācību metodikām un

attīstīja viņos redzesloku, bet arī izmainīja izglītības iegūšanas un personības attīstības motivācijas akcentus. Nodarbību struktūras izmaiņas (studentu prezentāciju sagatavošana, dalība praktisku uzdevumu izpildē komandas sastāvā un tml.) stimulē studentus uz inovatīvu pieeju, pieradina un atraisa viņos kreativitāti jau izglītības iegūšanas stadijā.

Kā inovatīvu izglītošanas metodi studējošo kreativitātes attīstīšanai varētu minēt ikgadējo taktisko mācību organizēšanu Valsts robežsardzes koledžā, kas tiek organizētas ik gadu ciešā sadarbībā ar darba devējiem un ir attaisnojušas sevi ar īpašu efektivitāti un lietderību no vairākiem aspektiem vienlaicīgi:

- 1) studentu teorētisko zināšanu un praktisko iemaņu pārbaude praksē;
- 2) iespēja pārbaudīt un attīstīt savas radošās spējas plašā praktisko darbību un pasākumu lokā;
- 3) attīstīt spēju darboties komandā un aizstāvēt savu viedokli;
- 4) attīstīt spēju vadīt citus apliecinot savu profesionālo kompetenci;
- 5) nepieciešamība meklēt problēmrisinājumus realitātei tuvā situācijā;
- 6) iespēja iejusties izvēlētajā profesijas specifikā;
- 7) iepazīties ar darba devēja pieredzi un inovatīvajām idejām iestādes efektivitātes attīstīšanā;
- 8) attīstīt sevī profesionālo pašcieņu un pārliecību savos spēkos;
- 9) izgaismot profesionālās izglītības trūkumus konkrētos jautājumos un jomās;
- 10) motivēt pedagogus uz inovatīvu pieeju izglītības procesā;
- 11) attīstīt pedagogu profesionālo kompetenci uzturot nepārtrauktu teorijas un prakses saikni;
- 12) taktisko mācību pieredzes noderīgums darba devējam inovatīvu risinājumu meklējumam darbības efektivitātes paaugstināšanai (Gaveika, 2008, 2013).

Secinājumi *Conclusions*

1. Personības attīstība veido dzīves jēgu. Tas izpaužas darba, pašaktualizācijas un jaunrades vienotībā cilvēka darbībā. Personība ir sistēma ar vairākām apakšsistēmām, ko veido dažādas darbības sfēras – profesionālā, sociālā, garīgā un citas
2. Sabiedrība dzīvo ļoti dinamiskā laikmetā un jo īpaši tādēļ jāvelta vairāk laika domāšanai. Latvijai, kas gluži, kā lielākā daļa pasaules attīstās zināšanu sabiedrības virzienā, svarīgākais šādas sabiedrības un tās labklājības pamats ir kompetents cilvēks. Tādēļ, ikvienam izglītībā iesaistītajam svarīgi stiprināt ideju par kompetenci un mācēšanu mācīties. Savukārt, lai mācētu mācīties, nepieciešams attīstīt spējas radoši domāt.

3. Tikai kreatīva izglītība caur kreatīviem pedagogiem var attīstīt kreatīvas kompetences. Radoši pedagogi spēj stimulēt kreatīvu uzvedību studentos, nosakot inovatīvas mācību materiāla apguves metodes un formas;
4. Kreativitāte kļuvusi aktuāla ne tikai radošu profesiju pārstāvjiem. Tā ir neatņemama mūsdienu dinamiskajā dzīvē jebkurā pozitīvajā cilvēka darbības sfērā un tā rodas ilgstošas izglītības (mācīšanās), mūžizglītības, zinātniski metodoloģiskas domāšanas un praktiskās pieredzes uzkrāšanas rezultātā. Kreatīvai personībai ir jābūt zināšanām un kompetencei konkrētā jomā.
5. Ikvienam izglītībā iesaistītajam svarīgi stiprināt ideju par kreativitāti, mācēšanu radoši mācīties. Savukārt, lai mācētu mācīties, nepieciešams attīstīt spējas radoši domāt, spējas pilnveidot un bagātināt sevi, lai ar radošās domāšanas palīdzību padarītu pasauli labāku.

Summary

Creativity appears as the result of continuous learning and deep thinking. Individual competence, motivation, emotions and environment influence the development of creative ideas. Person may have all inner resources to think creatively, but without support of appropriate environment, the creativity may not become apparent. Special attention is paid to the influence of educational, social, arts, cultural, bilingual and other environments. Taking into account that the idea of competence is included in many regulatory enactments and is closely connected to professionalism of contemporary person as well as to correspondence to high requirements not only within home country, but also all over the world, it is important to focus more precisely on the above mentioned idea of creativity. The author of the work has analyzed scientific literature and has stated that exist an erroneous opinion that competence according to regulatory enactments are defined as set of duties and rights in a particular working field.

Without any doubts, the person without appropriate knowledge, experience, authority, confidence, sufficient level of professional ethics and moral is not able to accomplish the given task. From the above mentioned it is clear that the most important and integral part of competence is education – the process of acquiring systematic knowledge and skills; attitude formation process.

The educational process includes training and upbringing activities. The result of education is the set of person's knowledge, skills and attitudes (Education Law, 1998).

We are living in a dynamic century and therefore we have to pay more attention to creative thinking. Latvia as well as other countries is developing towards the knowledge of society, because the basis element of society and prosperity is human being. (Kože, 2009).

Competent teacher plays the determinant role in the formation of creative person. Teacher's competence is shown in skills and knowledge he applies for preparing and developing the contemporary and dynamic person. Pedagogue reveals own skills in the way he chooses the appropriate training contents, specially organized training environment, the variety of methods and techniques.

Literatūra References

- Bebre, R. (2012). *Pedagoģijas augstskolās plānotā radošuma veicināšana (Studiju programmās, studiju kursu aprakstos un pedagogu profesionālās pilnveides Bursos)*. Starptautiski recenzēts rakstu krājums "Radoša personība", 10, 45.–54. lpp.
- Eiropas izglītības Ministru kopējā deklarācija. *Eiropas augstākās izglītības telpa*. (1999). Boloņa: Retrieved from: http://www.aic.lv/bolona/Bologna/maindoc/bol_dec_LV.pdf
- Gaveika, A. (2013). *Atskaite par taktiskajām mācībām „Robeža – 2013”*. Rēzekne: Valsts robežsardzes koledžas nepublicētie materiāli, 1-8. lpp.
- Gaveika, A. (2008). *Videofilma taktiskās mācības „Robeža – 2008”*. Rēzekne: Valsts robežsardzes koledžas nepublicētie materiāli.
- Hellers, R. (2000). *Darba grupas vadība*. (44.-45. lpp). Rīga: Zvaigzne ABC.
- Koķe, T. (2009). *Izglītības ministre atklāja konferenci „Radoša domāšana un izglītība”*. Rīgā. Retrieved from: <http://izm.izm.gov.lv/aktualitates/informacija-medijiem/4219.html>.
- LR Saeima. (1922). *Latvijas Republikas Satversme*. Rīga. Retrieved from: <http://likumi.lv/doc.php?id=57980>
- LR Saeima. (1998). *Izglītības likums*. Rīgā. Retrieved from: <http://likumi.lv/doc.php?id=50759>
- LR Saeima. (1999). *Profesionālās izglītības likums*. Rīgā. Retrieved from: <http://likumi.lv/doc.php?id=20244>
- LR Saeima. (2014). *Saeimas paziņojums Par Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014-2020. gadam apstiprināšanu*. Rīgā. Retrieved from: <http://m.likumi.lv/doc.php?id=266406>
- Ministru kabineta rīkojums Nr. 742. (2006). *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007-2013. gadam*. Rīgā. Retrieved from: <http://likumi.lv/doc.php?id=144686>
- Rumpīte, D. (2000). Novitātes kreativitātes teorijā. Žurnāls "Skolotājs". Nr 5. 32.–38. lpp. Rīga.
- Vedins, I. (1998). Personība un laiks. *Zin. rakstu krāj. Latvijas Policijas akadēmijas raksti Nr. 5. 11.-22. lpp. Sastād. G. Ratnieks*. Rīga: Latvijas Policijas akadēmija.
- Vedins, I. (2003). Attīstības problēma. *Zin. rakstu krāj. Latvijas Policijas akadēmijas raksti Nr. 10. 7-26. lpp. Sastād. J. Circens*. Rīga: Latvijas Policijas akadēmija.
- Vorens, R. (2008). *Latviešu valodas tulkojums CBMC-Latvija*, Copyright 2008 / (www.cbmc.lv).
- Vorens, R. (2009). *Attīstiet kreativitāti*. Retrieved from: <http://cbmc.lv/wp-content/uploads/Manna/PM09.01.12%20-%20Attistiet%20kreativitati.pdf>
- Артюшкин, С. (2008). Дуэт высшего образования. *Starptautiskās zinātniski-praktiskās konferences Latvija un Eiropa: reģionālās attīstības iespējas, risinājumi un perspektīvas, rakstu krājums, 564.–566. lpp., marts 2008. Daugavpils: BSA*.
- Кук, П. (2008). *Креативность в организациях государственного сектора*. Глава из книги «Креатив приносит деньги» Издательство «Гревцов Паблшер». Retrieved from: http://www.marketing.spb.ru/lib-special/branch/publ_sector.htm.
- Локк, Д. (1985). *Опыт о человеческом разумении*. Сочинения в 3-х томах. Т. II. Москва.
- Никифоров, О. (2008). Представления о ценности образования. *Starptautiskās zinātniski - praktiskās konferences „21. gadsimta jaunatne: ģimene izglītība karjera materiālu krājums, 98–105. lpp. 2009. Rīga - Rēzekne: BSA*.